

De leesscan

INSPIRATIEWIJZER LEESMONITORING **kleuters**

In dit document vind je bijkomende reflectievragen bij de pijler 'leesmonitoring' voor kleuters.
In de rechterkolom kan je noteren hoe jouw school (nog) sterker wil inzetten op deze pijler.

Notities voor jouw school

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid van de kleuters in functie van verschillende doelen.

Bij een evaluatie van de lees- en luistervaardigheid bepaal ik vooraf welke doelen ik wil realiseren. Ik verbind de doelen met **de ontwikkelings- en leerplandoelen** gekoppeld aan de leeftijdsgroep van mijn klas, *bv. luisteren naar, genieten van, praten over, nadenken over voorgelezen fictie en non-fictie...*

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid van de kleuters om zicht te krijgen op de **ontwikkeling** van de lees- en luistervaardigheid van de kleuters, *bv. Wat is de beginsituatie van de kleuters? Hoe ontwikkelen het lees- en luisterbegrip, het voorbereidend technisch lezen, de lees- en luistermotivatie en het lees- en luistergedrag van de kleuters zich?*

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid van de kleuters om mijn **lees- en luisteronderwijs in de klaspraktijk** hierop af te stemmen. *Hoe kan ik mijn aanpak afstemmen op de verschillende beginsituaties van kleuters? Hoe kan ik minder vaardige/gemotiveerde kleuters begeleiden of vaardige/gemotiveerde kleuters versterken?*

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid van de kleuters in functie van **groeigerichte feedback**. Er is aandacht voor: feedback (*bv. Ik zie dat je graag weetboeken leest, ik merk dat je heel goed een verhaal kan navertellen, ik hoor dat je al veel letters herkent, ik merk dat je de verschillende vormen van de letter a (A, a, a) al goed kan herkennen ...*) // feed-up (*bv. We gaan de letters van onze naam leren kennen, we gaan ontdekken welke boeken we graag lezen, we gaan klanken samenplakken tot één woord ...*) // feedforward (*bv. Door samen veel klankspelletjes te doen kan je meer klanken gemakkelijker herkennen, door naar de bibliotheek te gaan ontdekken we welke soorten boeken er zijn...*).

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid van de kleuters om er met de **ouders** over te communiceren. Ik bespreek en verduidelijk de persoonlijke ontwikkeling en geef effectieve feedback. Er is aandacht voor: feedback (*bv. Waar staat de kleuter nu?*) // feed-up (*bv. Waar willen we naartoe?*) // feedforward (*bv. Welke eerstvolgende stappen zetten we om het doel te bereiken?*).

Ik monitor het voorbereidend technisch lezen van mijn kleuters op verschillende manieren.

Ik **betrek** de kleuters bij de evaluatie van hun voorbereidend technisch lezen: *bv. Welke klanken en letters kan je benoemen? Welke klanken/letters vind je moeilijk? Welke letters wil je graag leren? Welke namen of woorden kan je al lezen? Welke letters schreef je bij jouw tekening?*

Ik registreer welke **voorbereidende deelvaardigheden** de kleuters al dan niet beheersen in functie van vlot technisch leren lezen, *bv. letters onderscheiden van andere tekens; verschillende soorten medeklinkers, klinkers en tweeteekensklanken herkennen en benoemen; klanken en letters herkennen en onderscheiden in woorden; woorden analyseren in klanken; klanken synthetiseren tot woorden; klanken weglaten of wisselen in woorden; klank en letter aan elkaar koppelen; letterachtigen, schrijfpatronen of letters schrijven; enz.*

Ik **observeer** initiatieven en ontdekkingen van kleuters met betrekking tot klanken, letters, woorden en geschreven taal tijdens de dag en in **verschillende activiteiten**.

Ik gebruik **verschillende instrumenten** om het voorbereidend technisch lezen zo breed mogelijk in kaart te brengen, *bv. observaties en gesprekken tijdens (digitale) klank-, letter- en schrijfactiviteiten in grote of kleine groepen, individuele opdrachten, bestaande kijkwijzers, letter- of schrijfboekjes van de kleuters, kleutervolgsysteem...*

Ik monitor het lees- en luisterbegrip op verschillende manieren.

Ik ga in **gesprek** met de kleuters over hun lees- en luisterbegrip en hun aanpak tijdens de (voor)leesactiviteiten, *bv. Wat wil je weten? Hoe ben je dat te weten gekomen? Waar lees/hoor je dat? Welke prent vertelt jou dat? Waarom denk je dat? Wat betekent dat woord volgens jou? Vond je de tekst moeilijk/makkelijk? Wist je al iets over het onderwerp? Welke vragen/opdrachten vond je wel/niet moeilijk? Voor welke opdrachten heb je hulp gevraagd?*

Tijdens concrete lees- en luisteractiviteiten gekoppeld aan **andere ontwikkelingsdoelen** observeer ik het lees- en luisterbegrip van de kleuters, *bv. kunnen ze gericht stappenplannen lezen tijdens een creatieve activiteit, een gepast boek selecteren voor een kookopdracht, bewust reflecteren over het thema van een levensbeschouwelijk verhaal, eigen ervaringen formuleren bij een informatieve tekst, voorspellingen maken bij een tekst...*

Ik registreer de **lees- en/of luisterstrategieën** die de kleuters inzetten, *bv. kunnen de kleuters vlot voorspellen, verbindingen met de eigen leefwereld leggen, relaties tussen gebeurtenissen of personages afleiden, het verhaal samenvatten, hun tekstbegrip bewaken door spontaan vragen te stellen, een onderbouwde mening geven...*

Ik gebruik **verschillende instrumenten** om het lees- en luisterbegrip zo breed mogelijk in kaart te brengen, *bv. observaties en gesprekken tijdens voorleesmomenten in grote of kleine groepen, individuele opdrachten, kleutervolgsysteem...*

Ik monitor de lees- en luistermotivatie en het lees- en luistergedrag op verschillende manieren.

Ik laat kleuters hun lees- en luistermotivatie en lees- en luistergedrag **zelf in kaart brengen**, bv. via smileys, pictogrammen of (eigen) symbolen bij favoriete boeken, via een leesportfolio of leesdagboekje, een plankje met favoriet(e) boek(en), een mandje met favoriete letters, woorden of zinnen, gedichten, recepten...

Ik breng samen met de kleuters in kaart voor **welke teksttypes** ze gemotiveerd zijn en welke teksttypes ze (minder) vaak lezen, bv. *Welke teksttypes kiezen de kleuters uit de boekenhoek/(klas)bibliotheek? Welke teksttypes lezen ze thuis? Kiezen ze vaak voor verhalende prentenboeken, verhalenbundels, weetboeken, zoekboeken, kranten, strips, tijdschriften, digiboeken, luisterverhalen, versjes...?*

Ik breng samen met de kleuters hun **lees- en luisterfrequentie** en **lees- en luisterduur** in kaart, bv. *Hoe vaak lezen de kleuters op school, thuis, elders? Hoe lang lezen de kleuters tijdens hoekenwerk of op wachtmomenten? Kunnen de kleuters genieten van het lezen of proberen ze de leesactiviteit zo snel mogelijk af te ronden?*

Ik monitor de **lees- en luistermotivatie** van mijn kleuters. Ik weet of ze voornamelijk autonoom gemotiveerd (willen) of gecontroleerd gemotiveerd (moeten) zijn. Als kleuters **autonoom** gemotiveerd zijn, dan lezen/luisteren ze omdat ze het willen. Ze lezen/luisteren omdat ze het leuk/boeiend, zinvol, interessant of nuttig vinden. Als kleuters **gecontroleerd** gemotiveerd zijn, dan lezen/luisteren ze omdat ze moeten. Ze lezen/luisteren om de leerkracht niet teleur te stellen, omdat het verwacht wordt door ouders, leerkracht...

Ik observeer de lees- en luistermotivatie en het lees- en luistergedrag van de kleuters tijdens lees- en luisteractiviteiten in de **verschillende ontwikkelingsdomeinen** of hoeken. Zo weet ik waarvoor de kleuters gemotiveerd zijn, bv. *Kleuter A kijkt graag in boeken over paarden. // Kleuter B kan lange tijd bezig zijn met opdrachten in een zoekboek. // Kleuter C is erg enthousiast over de letters in zijn naam en luistert/kijkt graag naar digiboeken over dinosaurussen. Tijdens klassikale voorleesmomenten met boeken over een (ander) klasthema is hij snel afgeleid. // Kleuter D maakt spontaan affiches en boodschappenlijstjes als hij in de winkelhoek speelt.*

Ik bevestig de ouders mondeling of schriftelijk om zicht te krijgen op de **lees- en luistercultuur in de thuisomgeving**, bv. *Zijn er thuis veel/weinig geschreven teksten aanwezig: boeken, kranten, tijdschriften...? Lezen ouders zelf graag? Wordt er veel/weinig voorgelezen aan de kleuter? Speelt of vertelt de kleuter verhalen na met knuffels, met broer of zus...? Is de kleuter lid van een bibliotheek? Is er aandacht voor letters en woorden in de thuisomgeving, bv. lettermagneten, speelgoed met letters, schrijfmaterialen, aandacht voor letters op verpakkingen, affiches, folders...*

Ik gebruik verschillende **instrumenten** om de lees- en luistermotivatie en het lees- en luistergedrag zo breed mogelijk in kaart te brengen en breng die informatie samen, bv. *observaties met kijkwijzer op verschillende momenten tijdens de dag, individuele opdrachten en samenwerking tijdens hoekenwerk, zelfevaluatie, kleutervolgsysteem...*

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid in relatie tot de algemene (taal)competenties van mijn kleuters.

Ik breng de voorbereidende lees- en luistervaardigheden van de kleuters samen met de **brede taalvaardigheid** van de kleuters (woordenschat, spreken, schrijven, taalbewustzijn), *bv. in een kleutervolgsysteem.*

Ik breng de taal/talen in kaart die de kleuters thuis spreken met hun **(groot)ouders, broer(s) of zus(sen)**... *bv. met behulp van een talenpaspoort.*

Ik breng de taal/talen in kaart die de kleuters spreken met **vrienden** tijdens buitenschoolse activiteiten.

Ik breng de **attitude** van de kleuters in kaart ten opzichte van de schooltaal.

Ik registreer welke kleuters over een beperkte/ruime **kennis van de wereld** beschikken.

Ik breng naast talige competenties ook **sociale en zelfsturende competenties** in kaart die het lezen kunnen ondersteunen, *bv. de mate waarin kleuters hun aandacht kunnen richten en niet afgeleid zijn door omgevingsprikkels.*

Ik monitor de brede lees- en luistervaardigheid om risicolezers op te sporen en hun ontwikkeling op te volgen. Ik heb hierbij bewust aandacht voor **uitval op meerdere risicosignalen**, *bv. leesmotivatie, leesgedrag, lees- en luisterbegrip, klankbewustzijn, letterkennis, benoemsnelheid van woorden en begrippen, algemeen taalbewustzijn, mondelinge taalvaardigheid, socio-economische context, familiale aanleg, gehoor, gezicht, geheugen, intelligentie, zelfsturing.* Deze signalen zijn gebaseerd op www.fitvoorlezen.be.

Ik monitor de lees- en luistervaardigheid samen met collega's en onderwijspartners.

Ik werk samen met **collega's en onderwijspartners** om de lees- en luistervaardigheid van de kleuters zo breed mogelijk in kaart te brengen, met oog voor lees- en luistermotivatie, lees- en luistergedrag, lees- en luisterbegrip en voorbereidend technisch lezen, *bv. met parallelleerkracht, zorgleerkracht, leerkracht van voorgaande schooljaren, collega's van de naschoolse opvang, partners binnen het ondersteuningsnetwerk, CLB-medewerker...*

In onze school hebben we goed zicht op het aantal kleuters dat **risicolezer** is.

In onze school gebruiken we de lees- en luisterresultaten in functie van ons taal- en leesbeleid.

In onze school zetten we voldoende in op differentiatie (preventie van leesproblemen, remediëring én uitdaging). We volgen de effecten van deze **preventieve en remediëringsacties** nauwgezet op om de aanpak al dan niet voort te zetten of aan te passen, *bv. Er is regelmatig overleg tussen de klasleerkracht(en), de zorgleerkracht, de zorgcoördinator of andere ondersteuners over de leesontwikkeling van de kleuters.*

In onze school zijn er duidelijke afspraken over wanneer **externe ondersteuning** noodzakelijk is bij lees- en luisterproblemen, *bv. logopedie.* We gaan in overleg over de inhoud van de ondersteuning en de opvolging van de lees- en luisterontwikkeling met collega's, ouders en externe partners. We stemmen ons begrippenkader en visie op elkaar af.

Verdere vragen bij dit item op de volgende bladzijde.

In onze school gebruiken we de resultaten van onze leesmonitoring voor **doelen en acties** waarmee we ons leesonderwijs kunnen versterken. We maken afspraken over de gewenste uitkomst en de planning van deze acties (wie doet wat tegen wanneer?). *bv. Vanuit de tegenvallende resultaten voor technisch lezen in het eerste leerjaar beslist een school om vanaf de tweede kleuterklas een intensief traject voor de risicolezers op te zetten of een interventieprogramma toe te passen.*

In onze school overleggen we over hoe we lezen en luisteren monitoren.

In onze school is er **overleg** over verschillende manieren om lezen en luisteren in kaart te brengen en dit zowel formatief als summatief *, *bv. het opmaken van kijkwijzers voor observaties tijdens activiteiten, analyse van de KOALA-test...*

* Formatieve evaluatie is evalueren om te leren, meestal tussentijds, om het leerproces te versterken. Summatieve evaluatie is evalueren van het leren, gericht op de leeruitkomst. De resultaten worden meestal gebruikt voor beslissingen op het einde van een onderwijsproces.

Op onze school leidt overleg over het monitoren van lezen tot **transparante afspraken en een duidelijk evaluatiebeleid** over de kleuterjaren heen én bij de overgang naar de lagere school, *bv. We kiezen voor een leesportfolio van de eerste kleuterklas tot en met het zesde leerjaar. Er worden twee keer per jaar leesgesprekken gepland met kinderen en hun ouders.*